

A TERRORISTÁK PSZICHOLÓGIÁJA

1. Bevezetés

Kutatási témám a terrorizmushoz kapcsolódik. Számos megközelítésből vizsgálom a jelenséget és jelen tanulmány keretében a pszichológiai vonatkozásait mutatom be a férfi és női merénylőknek. A terrorizmus napjaink egyik legnagyobb problémája, ez vitathatatlan. A merényletek egész társadalmakat érintő katasztrófákat okoztak szerte a világban. Az elmúlt évek eseményei kapcsán számos kérdés merülhet fel, a kegyetlen cselekmények elkövetőinek lélektani hátteréről. Többek között, hogy milyen tényezők szükségesek ahhoz, hogy valaki terroristává váljon? Kimutathatók patológiás elváltozások az érintett személyek elméjének működésében vagy teljesen hétköznapi emberek válnak brutális cselekmények elkövetőivé?

2. A terroristává válás folyamata

„*Ember nem születet terroristának, hanem csupán azzá válhat*” A pszichológia tudománya alapján is megállapítható, hogy az egyén társadalom- és személyiség-lélektani szempontból is egy ívet jár be, míg a terrorcselekmény megvalósításáig eljut. A folyamat során három egymásra épülő feltételnek kell teljesülnie:

- súlyos pszichés behatás gyermekkorban, mely az egyén normális érzelmi fejlődését gátolja meg (szülő elvesztése erőszakos halál által)
- serdülőkorban (10-14 éves kor között) a személyiségdeficitben szenvedő egyén csatlakozik az életének értelmet adó szélsőséges eszméhez
- olyan közösségben nevelkedik, ahol a közösség érdekeinek az érvényesítésére elfogadott eszköz az erőszak.¹

John Horgan felsorolja részben kiegészíti a fent felsoroltakat, amelyek megjelenhetnek a terroristává válás folyamatában:

1. Az áldozattá válás személyes tapasztalatai (amik lehetnek valódiak vagy elképzelt)
2. Azonosulás valamely áldozati közösséggel
3. Barátságon vagy családon keresztüli szocializáció, vagy egy adott környezetben nevelkedés
4. Lehetőség az érdeklődés kifejezésére és a részvétel felé vezető lépésekre
5. Csatlakozás a csoporthoz²

¹ Tüttő Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. *Hadtudományi Szemle*, 2008/3. 77. o.

² John Horgan: From profiles to the pathways: The road to the recruitment. *Countering the terrorist mentality* Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007/12. 25. o.

Szükségszerű e mindezen feltételek megléte ahhoz, hogy valakiből terrorista váljon? Lehetséges-e egységes jellemző terrorista-profil vagy profilok felépítése? Ariel Merari álláspontja szerint nem létezik olyan, hogy terrorista-profil.³ Azonban azok, akik a terrorizmus elleni küzdelemben dolgoznak, kutatnak állítják, hogy profilok vannak és szükségesegek is, hiszen ennek köszönhetően tudják, hogy az öngyilkos merénylők általában nem középkorú, fehér, háromgyerekes édesapák. Davis szerint a terroristáknak vannak közös tulajdonságaik, amelyek szinte mindegyikükénél, megtalálhatóak. Ilyen többek között:

- a dolgok túlzott leegyszerűsítése,
- a társadalom megváltoztatására irányuló képtelenségük miatt érzett frusztráció,
- az önelégültség,
- a világba vetett utópisztikus hit, a társadalmi kirekesztettség érzete,
- önérvényesítési szükségletek,
- a hidegvérű ölési hajlam.

Bandura tovább specializálja a megjelenő sajátosságot és azt az álláspontot képviseli, hogy bizonyos csoporthoz tartozók, például az iszlám szélsőségesek rendelkeznek bizonyos speciális jellemzőkkel a terroristákon belül, hiszen náluk megjelenik egy ideológiai hivatkozási alap, a dzsihád, amivel gyakorlatilag azt bizonygatják, hogy ők önvédelmet tanúsítanak a nyugati világ zsarnoki túlkapásai ellen. Ez az a nézet, amely lehetővé teszi számukra, hogy emberölési cselekményeket hajtsanak végre önkínzó lelkiismeret-furdalás nélkül.⁴

Senki sem tudja biztosan, hogy mi zajlott le a szeptember 11-i merényletért felelős 19 ember fejében. Azonban, amikor megpróbáljuk megérteni, hogy miért fordulnak elő ilyen szörnyű események, a válaszok megtalálásához segítséget nyújthatnak azok az adatok, amiket a természettudósok tártak fel az erőszak biológiai gyökereiről. Az emberi agy, amelynek súlya körülbelül 1 kg (közel 80 százaléka víz) túl kicsinek és törékenynek tűnik, ahhoz hogy óriási támadások mérlegelésére képes legyen, még kevésbé tűnik alkalmasnak arra, hogy a felelősségvállalás terhét hordozza. Ugyanakkor ebben a szerény térben található 10 milliárd idegsejt, amelyek mindegyike 150.000 egyedi tranzakcióra képes szomszédaival. Ezekben a tranzakciókban születik meg a képességünk arra, hogy látni és hallani, mozogni és beszélni, gondolkodni és érezni, megtervezni és elképzelni, létrehozni és elpusztítani tudjunk. A terrorista személy a cselekménye megvalósítása közben dühöt él át.

Különbséget kell tennünk azonban a düh és a gyűlölet között. A düh és gyűlölet között éles határvonal húzódik. *„A gyűlölet nem az eskalálódott düh belső élménye, motívumaiban ugyanis eltérő felépítést mutat.”*⁵ Clark McCauley pszichológus szakértő 2007-ben összehasonlította a terroristák legjelentősebb mozgatórugóit, amelyek között kiemelt helyen szerepelt a düh motívuma. McCauley szerint a düh heves, meleg érzelmi tónus ezzel szemben a gyűlöletet rideg, hideg emócióként jelentkezik. Eltérő a két érzelem időbeli perspektívája is. Az első esetben rövidebb és periodikus lefolyásról beszélhetünk, addig utóbbi egy hosszú távú állapotot takar. Gyűlölet esetében annak tárgyáról azt kívánjuk, hogy bárcsak ne létezne. A düh átéléséhez viszont inkább, azaz érzés társul, hogy

³ Uo.

⁵ Mehler Dóra: Pszichológiai körkép a terrorista elméről II. rész. 2017. Forrás: <https://mindsetpszichologia.hu/2017/07/23/pszichologiai-korkep-a-terrorista-elmerol-ii-resz/> (Letöltés ideje: 2020.01.01.)

az adott illető valamilyen formában szenvedjen. A düh érzése a félelemben gyökerezik, amely kétirányú lehet. Düh azok felé, akiket potenciális veszélyforrásnak észlelünk, illetve azok felé, akiknek valamilyen formában nagyobb erőt vagy hatalmat tulajdonítunk. A düh tehát így ebben az értelmezésben a félelem és a kisebbségi érzés egyvelege. A terrorista személy egyszerre tapasztalja azt, hogy ellenfele erősebb nála, valamint azt, hogy tehetetlen a hétköznapi eszközök birtokában a céljai elérésében. A düh megjelenésének van azonban pozitív hozadéka is, s az nem pusztán valamilyen belső folyamatra adott reakció. Evolúciós pszichológiai szempontokat követve feltételezhetjük, hogy a düh segíthet a félelemérzet leküzdésében, és valamilyen szintig feloldhatja az erőviszonyok között húzóódó aszimmetriát is.⁶ A terrorista személy rendkívül frusztrált, és úgy érzi, személye ellen inzultust követtek el.

A frusztráció-agresszió hipotézise szerint a frusztratív helyzetbe kerülő személyben minden esetben agresszív motívumok is fellelhetők. Amennyiben nincs lehetősége agressziójának kifejezésére, haragot él át. A további frusztráció és a harag eszkalálódását okozhatja a belső érzelmek kifejezésének késettetése, illetve teljes hiánya. A terrorista személy frusztrációja már a tervezgetés időszakában enyhülhet.

A harag és frusztráció olyan lelki azonosulási pontként szolgál a csoport számára, mely folyamatos kohéziós erőként van jelen a tagok között. A személyes inzultus élménye különleges pont a terrorizmus tárgyalása során. Az erőszakos szervezetek tagjai egyszerre osztoznak az egyéni, illetve a csoportot ért inzultus élményében. Egyrészt többen rendelkeznek olyan sérelmekkel, melyek családjukat ért erőszakkal kapcsolatosak, másrészt a csoport szintjén észlelik a szervezet diszfunkcionalitását (és alulról szervezettségét), melyet külső tényezők erőszakos jelenlétének tulajdonítanak.

Ha egy eltérített repülőgépen lévő utas legyőzi és megöli a gépeltérítőt, akkor azt önvédelemnek tekintjük. Ha a gépeltérítő támad és megöli az utast, akkor azt gyilkoságnak nevezzük. Mi a különbség? Az első forgatókönyvben az utas helyesen azonosítja a fegyveres gépeltérítőt potenciálisan halálos veszélynek tekintve, viselkedése a körülményeket figyelembe véve nem túlzott. A gépeltérítő azonban, aki egy ártatlan utast, védtelen személyt öl meg, ott a viselkedése aránytalan, érthetetlen, elfogadhatatlan, extrém, hiszen nem jelent valódi veszélyt számára.⁷ A gyermekkor rendkívül termékeny tanulási időszak, amely az agy intenzív fejlődésével, az idegrendszer szinapszisének virágzással, valamint a biokémiai és elektrofiziológiai aktivitás megváltozásával jár. Ebben az időszakban alakulnak ki az alapvető társadalmi, érzelmi és kognitív viselkedésformák. A gyermekkorból nem direkt módon következik a viselkedés a későbbi életben, ám a gyermekkorban kialakult készségek és hozzáállások megalapozzák a gyermek serdülő éveit és pozitív, együttérző élet vetőmagjává válnak vagy ellenkezőleg az erőszakos személyiség kialakulásának csíráit jelentik. Ebben az időszakban alakul ki az empátia, a kommunikációs készségek, a jó és a rossz közötti különbségek megértése, megjelenik a sztereotípiák leküzdésének képessége, a csalódások kezelése. Ezt követően a serdülőkorban a gyermek tapasztalati birodalma nagymértékben kibővül, és a gyermekkorban megszerzett alapvető viselkedés, jobb vagy rosszabb irányba alakul és egyre összetettebb formákat ölt. Megjelenik a csoportidentitás érzése. A csoporttagság a közeli családi kötelékek helyettesítésére vagy kiegészítésére irányul. A gyerek korábbi tapasztalatai befolyásolják, hogy melyik csoportba szeretne tartozni és mely értékeket ölel át. A kortársak utáni

⁶ Uo.

⁷ Debra Niehoff: The Brain as a biological weapon. In: Dying to kill: The mind of the terrorist Forrás: <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (Letöltés ideje: 2020.01.27.)

vágyakozás, az elfogadás és a csoport jólétéhez a hozzájárulás hihetetlen lendületet jelenthet és ha tévesen irányítják, akkor az abszolút vak alárendeltséghez vezethet.⁸

Egyes szerzők szerint az iszlám terrorista „mártír” profilja nem egyezik meg egy pszichopata vagy gengszter profiljával. Azzal szöges ellentétben: morális és szigorú. Eyad Sarraj, pszichiáter hozzáteszi, hogy a terroristák „általában félnék emberek introvertáltak, egyáltalán nem erőszakosak. Félénkségük mellett alacsony az önértékelésük és karizmatikus vezetőkhez fokozottan vonzódnak. Az öngyilkos merénylő szokásos profilja - de amelyre számos kivételt találunk - egy fiatal, fanatikusan vallásos muszlim, szegénységben vagy munkanélküliségben élő ember, aki személyes tragédia áldozata vagy rokonok vagy barátok elvesztése vagy a politikai, etnikai vagy vallási erőszak, háborúk miatt válik elkövetővé. Tehetetlenül érzi magát és nincs számára látható kiút. Ezen jellemzők egyike sem bizonyult még közelről sem mindenkire igaznak. Miért csatlakozhat egy ilyen személy egy terrorista csoporthoz? Jarrod Post, a terrorizmusra hajlamos személyiség és politikai viselkedés elemzésével foglalkozó kutató szerint a fő ok a társadalom. Mint minden embernek, a potenciális terroristának is meg kell találnia helyét egy olyan csoporton belül, amely jóváhagyja a cselekedeteit. Mint minden embernek, a potenciális terroristának is meg kell találnia helyét egy olyan csoporton belül, amely jóváhagyja a cselekedeteit. Az új társadalmi csoport küldetése életének domináns céljává válik. Az iránta érzett elkötelezettsége révén élete új értelmet nyer és ő maga úgy érzi, fontossá válik. Reméli, hogy hőssé válik, akire a rokonok és a kollégák büszkék lesznek. A terrorista meg fog halni, de a halála után nyomot hagy másokban, mindazok büszkesége lesz, akik nem haltak meg. Az öngyilkos robbantók képeit a saját közösségükben kiteszik a falakra. Családjuk, rokonaik gyakran részesülnek pénzügyi támogatásban.

Felmerülhet a kérdés: vajon örültek azok az emberek akik terroristának állnak? A terrorizmus elemzésével foglalkozó szakemberek nem így gondolják. *„Nem tudok egyetlen olyan öngyilkos merénylőt sem, aki valóban pszichotikus tüneteket mutatott volna” - mondja Ariel Merari, a tel-avivi egyetem pszichológusa, aki a Közel-Keleten végrehajtott öngyilkos merényleteket vizsgálta az elmúlt 18 évben. „Az öngyilkos robbantó pszichológiai profiljának egyetlen rendellenessége a félelem hiánya a támadás idején. Nekik vannak céljaik és azok felé haladnak.”* David Long szerint a terrorista pszichológiával kapcsolatos összehasonlító munkáknak nem sikerült feltárnia egyetlen adott pszichológiai típust vagy egységes gondolkodásmódot sem Mégis, állítja Long, a terroristák általában alacsony önértékeléssel bírnak, vonzódnak a karizmatikus vezetők által irányított csoportokhoz, és nem meglepő módon élvezik a kockázatot. A terroristáknak világosan meghatározott ellenségre van szükségük. Post szerint a terroristák pszichológiája polarizált. *„Ez egy dualista pszichológia.... mi ellenük vagyunk, a jók állnak a rosszakkal szemben”* - mondja. A terrorista csoport mindig a jó, a világ többi része pedig a rossz. Az ellenség lehet egy kormány, nemzet, etnikai csoport vagy az eszmék teljes rendszere, például a nyugati civilizáció.

Hogyan képes egy ember szembe menni az egyik legerősebb ösztönünkkel, az élni akarással, akár vallási meggyőződés, akár politikai ideológia nevében? Mivel a pszichológia nem talált bizonyítékot arra, hogy az öngyilkos erőszakos cselekedeteket végrehajtó terroristák örültek, feltételeznünk kell, hogy viselkedésük erős, hatékony, tartós indoktrináció eredménye: a terrorista elme egy vallási vagy politikai csoport

⁸ Norbert Herschkowitz: - Elinore Chapman: Laying the Foundations of Hate - or Hope, Dying to kill: The mind of the terrorist. Forrás: <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (Letöltés ideje: 2020.01.27.)

szisztematikusan előállított produktuma, kipróbált és bevált technikákkal a toborzás, meggyőzés és a toborzott egyén átalakítása céljából. A társadalmi tanulás elméletei hangsúlyozzák a kognitív viselkedésbeli kondicionálás jelentőségét. Bernard Saper „A terrorizmus tanulásáról” című cikkben azt állítja, hogy a pszichológiai kutatások alapján „a terrorizmus iránti elkötelezettség nagyrészt megteremtődik, intenzívebbé válik és fenntartható a tanulás révén.” A szerző részletesen leírja az agymosáshoz használt kondicionáló technikákat, jelöltek kiképzését erőszakos és terrorista cselekedetek végrehajtására, és bemutatja azokat a fő doktrínákat, amelyek ösztönzőek és támogatást nyújtanak a gerillaháború és a forradalom finanszírozásához. Sokszor ez az indoktrináció kiterjed a terroristák rokonaira és barátaira. „Nagyon örülök és büszke vagyok arra, amit a fiam tett és őszintén szólva, kissé féltékeny vagyok” - mondta Hassan Hotari, annak a fiatalembernek az apja, aki egy támadást hajtott végre egy Tel-Avivi diszkóban - Bárcsak egyszer én is végrehajthatnék egy robbantást! A fiam teljesítette a próféta (Mohamed) kívánságait. Hőssé vált! Mondja el, mire vágyhatna még egy apa?

William Sargant, a „Az elmezsuga” című mű írója szerint létezik „átalakulás és az agymosás fiziológiája” vagy „gondolatkontroll”. Az agymosás az 1950-es években népszerű kifejezéssé vált a szovjet, kínai rendszerek számára. A koreai kommunisták alkalmazták a technikát az elfogott amerikai katonákkal, valamint a politikai ellenfeleikkel szemben, hogy átalakítsák őket a politikai ideológiájukhoz. Az agymosás elmélete szerint a felnőttek magatartásának megváltoztatására az egyetlen módszer a „teljes elmetörlés”. Sargant azt állítja, hogy ezeket a technikákat az idők során olyan sokféleképpen alkalmazták és olyan sokan, mint a labdarúgó edzők és a vallási revivalisták. Az agymosás révén új elképzelések ültethetők be az elmébe, majd véglegesíthetők még azokban az egyéneknél is, akik nem hajlandóak először befogadni őket. Az átalakulás mélységére és komolyságára lehet következtetni Abd Samad Moussaoui nyilatkozatából, aki a szeptember 11-i terrorista támadások gépeltérítőként gyanúsított férfi testvére. Október 4-én a CBS interjúkészítőjének azt mondta: „ő [bátyja] valaha szerette Amerikát, ám egy radikális iszlám csoport átmosta az agyát. Testvére korábban szerette a farmernadrágot, a kosárlabdát és a Bruce Springsteen-t, de miután csatlakozott ehhez a szélsőséges csoporthoz gyűlölni kezdte az Egyesült Államokat.” A terrorista elme előállításának feladatát óriási mértékben megkönnyíti az a tény, hogy már gyermekkorban megkezdik ezt a folyamatot, amikor egy fiú vagy lány arra készíthető, hogy csak a hozzátartozói által diktáltakat gondoljon illetve cselekedjen.

A közelmúltban a világ rémülten figyelte, ahogy az iszlám terrorista szervezetek kisgyermekének fegyveres csapata, harci felszerelésbe öltözve Bejrút utcáin vonulnak, kántálva, hogy hajlandók meghalni vezetőjükért vagy Istenért. A gyermekek és serdülők erkölcsi megítélése nagyon könnyen alakítható, befolyásolható. Náluk nincs szükség olyan mértékű agymosásra, mint a felnőtteknél. Sok ésszerűen viselkedő ember ragaszkodik a furcsa és kegyetlen nézetekhez pusztán azért, mert azokat már életük korai szakaszában szilárdan beplántálták az agyukba.⁹ Rendkívül érzékenyek önmagukra vagy azon társadalmi csoportok tagjaira, ahová tartoznak, vagy amellyel azonosítják magukat. Olyan közös jellemvonások találhatók náluk, mint például a hiperérzékenység és a célpont tárgyiasítása. Mindez valójában nem jelent mást, mint hogy az ellenség dehumanizálása általában a terroristák hitrendszerének kritikus eleme. A terrorista úgy látja önmagát, hogy része egy

⁹ Silvia Cardoso: Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist. Forrás: <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (Letöltés ideje: 2020.01.27.)

elitnek, amelyik hősiességben vesz részt a kegyetlen világ igazságtalanságainak orvoslása érdekében. „*A harc, amelyben részt vesznek, kötelező, nem önkéntes választás, mert ők a megvilágosodtak a meg nem világosodott tömegben*” - írja Cindy Combs „A terrorizmus a huszonegyedik században” című művében. Ezeken a tulajdonságokon túlmenően néhány kutató úgy gondolta, hogy sok terrorista lehet stresszkereső, akiknél felmerül annak a szükségessége, hogy megszakítsa mindennapi életének monotonitását kaland és izgalom útján, és ehhez a legjobb eszközt a terrorizmusban látják. Rushworth M. Kidder, a terrorizmus kiemelkedő kutatója hét olyan tulajdonságot azonosított, amelyeket a világszerte ismert terroristák meghallgatásakor figyeltek meg:

- a kérdések túlzott egyszerűsítése
- csalódás, frusztráció a társadalom megváltoztatásának képtelenségére
- az öngazolás érzése (saját tetteinek igazolása)
- hit egy utópikus világban
- társadalmi elszigeteltség érzése
- saját létezésének igazolásának szükségessége
- hidegvérű ölési hajlandóság.

Mit lehet tenni? Van lehetőség arra, hogy egy embernek töröljük az elméjét? Ivan Pavlov által felfedezett alapvető jelenség szerint van lehetőség a kialakult viselkedésmódosításra. Kuttyákat vizsgált és azt tapasztalta, hogy azok rendkívül stresszes helyzetben elveszítették a korábban megszerzett képességeiket. Úgy tűnt, hogy a temperamentum és az érzelmi érzékenység állandó változásokon megy keresztül. Később Pavlov képes volt ezeket a kuttyákat teljesen új és még az eredetivel teljesen ellentétes viselkedésre is kondicionálni. A kommunista rendőri hatóságok haladéktalanul felhasználták Pavlov felfedezését a rezsím ellenségeinek viselkedés- és magatartásának módosítására. Eddig nem végeztek részletes vizsgálatokat arról, hogy mi történik a központi idegrendszerben a radikális viselkedésmódosítás során.

A szkopolaminnal (úgynevezett „igazságszérum”), egy olyan érzéstelenítő szerrel végzett kísérletek, amelyet a II. Világháború alatt és azt követően használtak fel vallomások kiváltására, azt mutatták, hogy az agy elülső és szubkortikális memóriája és viselkedési kontrollrendszerei bevonhatók az agymosásba. Harold Lamb történész a hasisevők kiképzéséről ír, akik tulajdonképpen öngyilkos terroristák voltak a XII. században Kairóban. „Az iszlám lángja” című könyvében. Hassan a csoport vezetője kenderevés és a borral kevert ópium erényeibe vezette be a tagokat. Egészen addig alkalmazta a módszert amíg, a tagok ténylegesen Hassan akaratának vak eszközeivé nem váltak. Meggyőzte őket, hogy a halál valóban egy örök öröm kapuja, aminek a kábítószer csak az előíze volt. Nincs közvetlen bizonyítékunk arra, hogy a drogok részt vesznek az agymosás kezdeti szakaszában, azoknál, akik öngyilkos merényleteket hajtanak végre. Mindazonáltal, mint azt Tony Blair hangsúlyozza, jelentősége lehet annak, hogy a világ legnagyobb kábítószerkészlete Afganisztánban van; A brit utcákon levő heroin 90% -a Afganisztánból származik. Így logikusnak tűnhet a drogok alkalmazása, az agymosás kezdetén.¹⁰

A tudomány fejlődésével remélhetőleg az agy működése mélyebben megismerhető lesz. Fenyvesi Csaba egy tanulmányában ír a következőkről: a monoscanner vagy másképpen monoreader, brainscanner, brainreader, magyarul: agyolvasó kulcsfontosságú

¹⁰ Richard Restak, Richard: Profile or Preconception? Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist. Forrás: <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (Letöltés ideje: 2020.01.27.)

előrelépést jelentene nem csak a bűnügyek sikeresebb megoldásában, hanem más alkalmazott tudományágban is, mint például az orvostudomány.¹¹ Az eszköz lehetséges előnyei:

„1. A vizsgált személy agya, vagyis a gondolatai, minden ügyben rendelkezésre állnak.

2. A vizsgált személy agyában megjelenő képek nem, vagy sokkal kevésbé manipulálhatók, vagyis a valódi bűncselekménnyel kapcsolatban valódi, ahhoz kötődő képek jelennek meg az agyban a kérdés kapcsán – a valódi elkövetőnél.

3. Könnyebben kiszűrhetők a nem bűnösök, miután agyukban nem jelennek meg az inkriminált bűncselekménnyel kapcsolatos képek (information absent).

4. A valódi képek kapcsán lehetőség van további eredményt hozó, szabályszerű nyomozási cselekményekre. Például házkutatást lehet tartani az agyképen megjelenő helyszínen, fel lehet kutatni a bűncselekményhez kötődő személyeket (tettetársakat, további sértetteket), tárgyakat.

5. A valódi, kriminális agyképek (information present) – tudományos verzióm szerint – megjeleníthetők, így esetlegesen még ki is nyomtathatók (monoprinter vagy monofotó), amelyek részei lehetnek a bizonyítékoknak, a bizonyítási eljárásnak.

6. Felmerülhet – mint más titkosszolgálati eszközöknél – bírói engedéllyel az agyolvasó (monoscanner) titkos, vagyis az elkövető tudta nélküli alkalmazása is.”¹²

3. Összefoglalva

A terroristák nem örültek. Inkább úgy tűnik, hogy egy örült rendszer termékei, egy örült rendszeré, amit intenzív, gondosan ápoltság fanatizmus hajt. Hogyan lehet legyőzni a terrorizmust? Salman Rushdie szavaival: „*Ne terrorizálj! Ne hagyd, hogy a félelem uralja az életed. Még ha félsz is.*”

Mi várható a jövőben? A tendencia valószínűleg erősebb bombák és még hatékonyabb fegyverek felhasználásával zajló erőszakos támadások felé vezet tömeges polgári célpontok ellen. Mivel a terroristáknak nyilvánosságra van szükségük, a félelem és a paranoia ösztönzése érdekében, logikus következtetés, hogy szörnyűséges események kiváltására törekcsenek, hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét és fenntartsák a szeptember 11-én elért lendületet. Ez jelentheti biológiai vagy kémiai fegyverek használatát is. Sokan úgy vélik, hogy a nukleáris terrorizmus valójában elkerülhetetlen. Azonban a fenyegetés nem a fegyver irányából érkezik, hanem az emberi gondolkodást formáló hiedelmek, motivációk és kulturális erők komplexumaiból. Az egyes terroristákat elfoghatják, megölhetik vagy kevésbé veszélyessé tehetik őket, de hogyan lehet leküzdeni a terrorista gondolkodásmódot? Azt mondják, hogy a rossz ötleteket csak jó ötletekkel lehet legyőzni, de hogy pontosan hogyan lehet sikeres stratégiát alkotni erre a csatára, ami az általunk ismert legnehezebb terepen - az emberi elmében zajlik, nehéz válaszolni. Talán úgy hogy sürgősen igyekecszünk a még jobb és mélyebb megértésére.¹³

¹¹ Fenyvesi Csaba: Az agyolvasó monoscanner elméleti modellje. Magyar Rendészet, 2018/2. 7. o.

¹² Fenyvesi: 2018/2. i.m.72.o.

¹³ Davis, Paul: The Terrorist Mentality, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (Letöltés ideje: 2020.01.27.)